

Slovenské múzeum v Bratislave, 1940 – 1961

Slovenské múzeum začalo svoju činnosť v roku 1940 zlúčením troch múzeí podobného zamerania - Zemedelského múzea, Slovenského vlastivedného múzea a Lesníckeho múzea v Bratislave. Pôsobilo ako spolkové múzeum spravované výborom s finančnou podporou štátu. Správa a vlastníctvo spolku Československého zeméďľského muzea v Prahe, ktoré sa nachádzalo na území Slovenska, prešli so súhlasom Ministerstva vnútra na Spolok Slovenského múzea. Organizačne nadviazalo na činnosť všetkých odborov zlúčených múzeí a členilo sa na odbory: poľnohospodársky a lesnícko-lovecký spolu s tvorbou ľudu, historicko-archeologický, galerijný, prírodovedný a technický.

Riaditeľom sa stal Miloš Jurkovič (do roku 1955). V období druhej svetovej vojny činnosť múzea stagnovala, sústredovala sa len na ochranu a záchranu zbierkového fondu a adaptáciu budovy. Významnou súčasťou povojnového konsolidačného procesu bol zákon Slovenskej národnej rady č. 12/1948 Zb. o poštátnení SNM v Turčianskom Svätom Martine a Slovenského múzea v Bratislave. Slovenské múzeum, dovtedy organizované na spolkových základoch, prevzal od 1. januára 1949 do svojej starostlivosti štát. Nový organizačný poriadok vydalo Povereníctvo školstva, vied a umení po dohode s Povereníctvom financií. Prioritný význam sa kládol predovšetkým na hospodárske a organizačné úlohy, ale obnovu vojnou poškodenej budovy a zbierkových predmetov, dobudovávanie jednotlivých oddelení, dielní, laboratórií, ale aj knižnice a kancelárií.

Uznesenie kolégia Povereníctva kultúry z 10. júla 1954 profilovalo Slovenské múzeum ako celoslovenský ústav s úlohou vytvoriť komplexný obraz o prírodných pomeroch a spoločenskom vývoji od „úsvitu dejín až po výstavbu socialistickej spoločnosti“. Slovenské múzeum sa tak stalo vrcholnou inštitúciou s celoslovenským výskumným a vedecko-osvetovým poslaním v novej sieti múzeí. Prudký rozvoj múzejníctva na Slovensku a jeho cieľavedomé organizovanie smerovalo k vytvoreniu celoslovenského reprezentačného múzejného centra, čo v praxi znamenalo odstránenie dovtedajšej koexistencie dvoch často súperiacich ústavov, ktoré ašpirovali na tento post. Historickým medzníkom bolo ich zlúčenie v súlade so zákonom Slovenskej národnej rady č. 109/1961 Zb. z 28. septembra 1961 o múzeách a galériách, keď Slovenské múzeum v Bratislave a Slovenské národné múzeum v Turčianskom Sv. Martine vytvorili celonárodnú inštitúciu s názvom Slovenské národné múzeum so sídlom v Bratislave. Slovenské národné múzeum v Martine ostalo jeho samostatnou súčasťou ako Etnografický ústav (neskôr múzeum; v súčasnosti SNM-Múzeá v Martine).

Fond Slovenského múzea je uzavretým fondom, tvoria ho archívne dokumenty od jeho vzniku v roku 1940 až po jeho delimitáciu do Slovenského národného múzea v roku 1961. Materiál nie je kompletný, obsahuje archívne dokumenty ku vzniku, činnosti a zániku (delimitácii) inštitúcie, stanov, štatúty, organizačné poriadky, zápisnice zo zasadnutí, korešpondenciu, správy o činnosti, dokumenty z hlavných múzejných činností a dokumenty k nadobúdaníu zbierok.

Fond je uložený v Archíve SNM na Žižkovej 18 v Bratislave.

Viac pozri in:

Elena Machajdíková: Sprievodca po Archíve Slovenského národného múzea, Bratislava 2008.

Dostupné v predajniach SNM v Bratislave na Vajanského nábr. č. 2 a Žižkovej ul. č. 16.